

Tóth Ágnes Veronika A LÉNYEGET CSAK ELLESNI LEHET

beszélgetés FEHÉR FERENCCEL

Fehér Ferenc nagyjából tíz éve tűnt fel a kortárs tánc világában. Előadóként eredeti, vad, robbanékony. Koreográfusként egy mélytengeri bűvár kíváncsiságával kutatja a lelkek rejtett pontjait. Beszélgetőpartnereként szellemes, érzékeny, világlátott, derűs. Rengeteg meghívást kap a világ bármely pontjáról, de nem rontotta el a siker. Pontosan ugyanolyan természetes és őszinte, mint a pályája legelején.

Feri, te kifejezetten sok előadást nézel.

• Igyekszem. Nagyon fontosnak tartom azt, hogy lássuk egymást a szakmában. Nem tudom, hogy milyen szintet kell ahhoz elérni, hogy valaki azt mondhassa, hogy márpedig mától nem megyek előadást nézni. Szerintem nincs ilyen szint. Én szeretek sok előadást nézni, és hogy jó vagy rossz, az sem olyan fontos: bármi megfoghat. Külföldön ez fokozottan igaz, a legtöbb fesztiválon igyekszem sok előadást nézni, már csak a többi előadó miatt is, hiszen utána van miről beszélgetnünk. Szerencsére egyre több szakmai kapcsolatom születik így, melyekből később fesztiválmeghívások, fellépési lehetőségek származhatnak.

Bejártad egész Európát, és voltál Braziliában, Kanadában, az USA-ban, Izraelben, Palesztinában, a Kanári-szigeteken, Dél-Koreában... Nagy utazó lettél, rengeteg helyen voltál már.

• És rengeteg helyen még nem. Kínába is nagyon jó lenne eljutni vagy Mongóliába... Európában is kimaradt pár hely, vágyom Angliába, Írországba, Skóciába, Dániába is, de nagyon zártak a táncfesztiváljaik, eddig nem találtam nyílt jelentkezési rendszerű fesztivált ezeken a helyeken. Ami friss hír, és nagyon örülök neki: meghívtak januárra Szingapúrba, mert jelentkeztem az ottani Fringe Fesztiválra az *Orpheus-maraton*nal. Ez egy igazán nagyszabású fesztivál, komoly nemzetközi mezőnnyel. Jó kis évkezdés lesz!

Sok energiát fektetsz a kapcsolatépítésbe.

• Figyelem a külföldi fesztiválokat, sokat pályázom, és a fesztiváleredmények is sokat számítanak. Ez egy hosszú folyamat, de talán ennek is köszönhető, hogy az idei nyaram is tele volt. Tavasszal Izraelben, majd Palesztinában léptem fel, a Ramallah Contemporary Dance Festival-on, majd Albánia jött, az Alban Dance Meetinggel, utána Dél-Korea és a Modern Dance Festival. A MODAFE meghívásnak különösen örültem, hiszen a korábbi években a kortárs tánc szcéna java fellépett itt: Wim Vandekeybus, Jan Fabre, Nagy József, Emio Greco, Yasmeen Godder, Marie Chouinard, Xavier le Roy, a Shen Wei, a Candoco... szóval elég jó kis csapat, nem? Június-júliusban egy több állomásos körút következett Németországban, augusztusban Oroszországban vettem részt az International Festival of Movement and Dance on the Volga nevezetű találkozón, a szeptembert pedig Bosznia-Hercegovinában zárom az International Contemporary Dance Festival-lal.

És hogy sikerültek a nyári fellépések?

• Dél-Korea egyszerűen tökéletes volt! Két nap játszottuk a *Sirzamanzét*. Az előadás is nagyon jól ment, a finn résztvevők pedig meghívtak minket egy finnországi fesztiválra, a 2011-es Full Moon Dance Festival-ra. Különböző korábban nekik már küldtem DVD-t, de ismerjük az élő előadások és a DVD-k közti különbséget: igazán az élő előadás győzte meg őket, nagyon bejött nekik. Az oroszországi találkozó is nagyon jól sikerült, tíz napig voltunk ott augusztusban. Ezt a fesztivált azért szeretem, mert a résztvevő csapatok végig együtt vannak, és semmi másra nincs gondunk, csak játszani, workshopokra menni, tanulni egymástól, megismerni egymást. Én tanítottam is, nagy csapat jött össze, érdekes volt ennyi embert megmozgatni.

Az itthoni fellépési lehetőségeid hogyan alakulnak?

• A 2009-es év nehéz volt, alig léptünk fel itthon, de idén jobb a helyzet. A Fringe Fesztiválon szakmai díjat nyertünk a *Sirzamanzé*vel, ami azzal járt, hogy a Budapesti Őszi Fesztiválon egy új darabot mutathatok be a Tháliában, október 15-16-án *Stix 66* címmel. Ez egy szóló előadás, amit már régebben szerettem volna elkészíteni, de most van rá lehetőségem. Az alapinspirációt Roderick Gordon és Brian Williams művei adták, náluk olvastam olyan szívós, kitartó, furcsa nyelven beszélő, alvilági lényekről, akik az elszökött alvilági figurákat hozzák vissza a fenti világból, hogy a két világ közti egyensúly megmaradjon. Ez a furcsa hangulat biztosan megjelenik majd a szólómban.

Itthon azért sajnós még mindig jóval kevesebb lehetőség van, erre nehéz lenne alapozni. A VI. kategóriába tartozó művészekre vonatkozó pályázati pénz-visszatartás engem is érintett: ha nem lettek volna a németországi fellépések, akkor a megélhetésem forgott volna veszélyben. A táncosaimat sem tudtam időben kifizetni, és az is megeshet, hogy az ígért összeg helyett kevesebbet fogok tudni adni. Ezért is szerencsés, hogy több lábom állok. De arra mindig figyelek, hogy csak annyit vállaljak, amennyit képes vagyok megoldani, és csak olyan dolgokba fogjak bele, melyek szakmailag előrevisznek. Fontos, hogy ne forgácsoljam szét magam, hanem maximálisan összpontosítani tudjak egy-egy feladatra.

Most mire összpontosítasz?

•A koreográfiára, a mozgásra. Az biztos, hogy én nem a színház felé akarok menni, mint több koreográfus mostanában, hanem a tánc felé. Nincs szükségem más eszközökre, csak a testre. Ami viszont fontos nekem, hogy sok humor és kreativitás legyen a darabjaimban: mi rengeteget hülyéskedünk a próbákon, ebből számtalan fontos mozdulat születik. Persze kedveltem a korábbi, összművészeti darabjainkat is, melyeket Juhász Anikóval készítettünk, jó volt kísérletezgetni a különböző műfajok közti határátlépéssel, a Corporationnal is szerettem együtt dolgozni, de most más irányba megyek, csak a tánc érdekel igazán.

Mennyire tudod átadni azt a testnyelvet, stílusnyelvet, amit használsz? Azért kérdezem, mert korábban sok szólisztikus darabod volt, azt lehetett hinni, hogy nem lehet "leválasztani" rólad a stílusodat. Én a *Dűnék* és a *Tao Te* kapcsán jöttem rá, hogy ez mégis átadható.

•Én a hagyományos értelemben nem tanítok senkit, az nálam nem működik. Ha viszont kölcsönösség van köztem és a táncosaim között, és a tanulás úgy

zajlik, hogy egymás testnyelvét ellessük, az beépül. A lépéseket vagy a koncentráció módját persze meg lehet tanítani, de a lényegét, azt csak ellesni lehet. Én ugyanígy tanulok másoktól, és nekem nagyon fontos, hogy a táncosaimtól is tudjak tanulni. Dózsa Ákostól is volt mit lesnem a *Tao Te* próbafolyamata során - még ha nem is tud róla, akkor is - elsősorban a mozdulatainak a puhaságát szerettem volna elcsípni tőle. A darab másik szereposztásában Szitás Balázs a partnerem, aki nagyon jó figura, benne is rengeteg fantáziát látok. Ő eredetileg színész, bár tíz éve táncol, csak éppen senki nem tudott róla. De én láttam egy darabban táncolni a Fringe Fesztiválon, és alig hittem el. . .

Milyen szempontok szerint kérsz fel valakit egy közös munkára? Mi számít igazán?

•A karaktere. Ezért is szeretek rendszeresen előadásokat nézni, mert itt bukkannak fel azok, akiket előbb vagy utóbb felkérhetek egy közös munkára, ha látom bennük a lehetőséget. Nekem az a fontos, hogy egyenrangúak legyünk egy-egy darabban, hasonló súlyunk legyen, sosem akarom uralni a másikat, viszont elvárom, hogy a táncosaim is hozzanak ötleteket, legyenek önállóak, ne "betanulni" akarják a darabot.

A Juhász Anikóval való, pár éve már lezárult, hosszú, közös alkotófolyamatot a helyére tudtad tenni az életedben?

•Juhász Anikó évekig a mesterem és társam volt, mindent együtt csináltunk, és ez a pár év nyilvánvalóan meghatározta a mostani alkotói egyéniségemet is. Nekem ez egy nagyon fontos időszak volt, ezekből az alapokból tudtam tovább építkezni. Csak éppen a közös periódusunk végén már úgy éreztem, hogy saját darabokat is szeretnék csinálni. Élvezem a koreografálást, jó dolog, hogy három éve saját munkákat készítek. Én most érzem a legjobb passzban magam. Rendben vagyok: hallgatok a testemre. Az első önálló koreográfiáimnál, a *Sírzamanzénél* úgy voltam vele, jöjjön ki végre belőlem az, aminek jönnie kell.

Most sokat dolgozol együtt Simon Judittal.

• Judit szerepe nagyon fontos volt az első saját munkámban, a *Sírzamanzé*ben. Hatalmas tűrőképesség kell ahhoz, hogy ő tíz percig csak álljon, miközben én rajta függeszkedem, anélkül, hogy letenném a lábam. Kipróbáltuk fordítva is, és én nem bírtam, de tudtam, hogy Judit képes rá. Ő egy erős nő. Úgy bír el tíz percen keresztül, mintha nem is lennék rajta. Viszont több, új, közös darabot nem tervezünk, jelenleg inkább egyedül készíték munkákat, Judit ezekben nem szerepel, megmarad inkább érzékeny, pontos "külső szemként".

Nem érdekel, hogy kipróbáld a társulati létet, vagy többféle koreográfussal dolgozz?

• Nekem nagyon fontos, hogy úgy dolgozzam, ahogy nekem jó. Szabadon, lazán. Nem tudok beugrani más munkastílusba. Nem vágyom külföldi társulatba sem, nem szeretnék semmilyen társulatban tag lenni. Viszont koprodukciókat szívesen csinálnék, és ha egy koreográfusnak tetszik a munkája, és belefér az életembe, szívesen táncolnék egy-egy adott produkcióban vendégként.

Amikor koreográfusként irányítod a munkát, de nem szerepelsz az előadásban, azt élvezed? Nem hiányzik, hogy a színpadon legyél?

• Nem hiányzik, ez egy másik feladat. Most például a MU Terminálosoknak fogok darabot csinálni, Fejes Ádám kért fel, szeptemberben lesz a bemutató, ez egy érdekes feladat lesz, nagyon várom. Kíváncsi vagyok, mi sül ki ebből, én nagyon örülök ennek a lehetőségnek!

Tanítani szoktál?

• Igen, elő szokott fordulni, de csak külföldön. Csodálom azokat, akik rendszeresen tanítanak, sok energia kell hozzá.

Azért kérdezem, mert bár éveken keresztül mindenki azt írta, hogy te úgymond autodidakta vagy, közben (eleinte nyilván első-sorban Anikó irányításával) kialakult egy olyan metodika, egy olyan kreatív rendszer, ami másoknak is nagyon érdekes lehet, hiszen nem hiába kapsz ennyi meghívást szerte a világba.

• Igazság szerint én nagyon nem tartom magam pedagógus-alkatnak, de ha úgy adódik, egy-egy workshopot el szoktam vállalni. Amatőröket és profikat is tanítottam már, a profikkal kicsit könnyebb a dolgom általában, mert a kezdők nem bírják fizikailag az óráimat. Kilencven perces órákat tartok, általában szünet nélkül, mert szeretem, ha az a másfél óra folyamatos mozgás. Én nagyon szeretek sűríteni, szeretem, ha felépül valami, de nem könnyűek az elemek, amiket tanítok. A kezdőknek kudarc lehet, ha nem tudják végigcsinálni az órát, én viszont nem tudok könnyebbet tanítani. Tavaly, Oroszországban a harmincből maradtunk vagy öten. Pedig én szeretem látni, ha valaki igyekszik, nekem nagyon sokat jelentett, hogy miközben a fiatal táncosok kimentek, egy harmincas, picit masszívabb, amatőr táncosnő kitartott, mert annyira meg akarta csinálni, és én a végén viszontláttam a koreográfiát, még ha nem is tökéletesen. Nekem ezért az élményért megéri. De amikor Amerikában profikat tanítottam egy tánc főiskolán, a résztvevők körülbelül negyedóra alatt megtanulták a koreográfiát, amivel készültem, én meg ott álltam, hogy hoppá, most improvizálnom kell!

Egyszer azt mondtad egy interjúban, hogy szereted megfigyelni az állatok mozgását.

• Ez most is így van. Legutóbb például egy szarkát láttam, aki egy dróton üldögélt. Az ő mozgásában az tetszik, ahogy lebucskázik zuhanórepülésben. Imádom azt is, ahogy egy feketerigó egyenes tartásban, peckesen szalad! Gyönyörűek ezek a kis mozdulatok. Én nagyon szeretem az egyszerű, kis mozdulatokat is, nem csak a nagy, látványos mozgásokat. Ezek a kis gesztusok, rebbenések szinte tudattalanul épülnek be. Furcsa az a helyzet, hogy gyakran bennem van ösztönösen egy-egy mozdulat évekig, aztán, ha elfelejtem, és tudatosan akarom visszahozni, sokkal nehezebb. Egészen más, ha egy mozdulatot ösztönösen használsz, mint az, amikor már eltűnt, megszűnt ez a kis varázslat, és neked újra kell tanulnod a mozdulatot rendesen. Ugyanígy, amikor beszélni kell konkrétan egy táncelőadásomról, azt nem igazán szeretem. Ha nem tudom pontosan elmondani azt, amit a színpadon érzek, úgy gondolom, hogy jobb, ha nem beszélek. Sokszor érzem azt, hogy valami erősebb akkor, ha bent marad, mint ha kibeszelnénk. Mert akkor el is tűnik az a hangulat, amit odáig éreztem.